

MINDRE MEDDELELSER

Riden (*Rissa tridactyla* (L.)) fundet ynglende på Deget, 1959.

Den 14. juli 1959 fandtes på den nordlige del af Deget ved Frederikshavn 11 reder af Ride (*Rissa tridactyla*). Rederne, der lå tæt sammen i en stor koloni af Hættemåger (*Larus ridibundus*) og Splitternes (*Sterna sandvicensis*), var bygget op ad og på nogle store sten. Bygningsmaterialet var udelukkende tang. I ridekolonien var der kun én stor unge. De øvrige reder så ud til at være blevet benyttet det år, men jeg formoder, at æggene er taget af ægsamlere, som hvert år indsamler en mængde mågeæg på øen.

I Splitternernes reder var der den 14. juli næsten udelukkende æg og nyklækkede unger, mens ungerne på Nordre Rønner ved Læsø to uger forinden havde været flyvefærdige. Indsamlingen af mågeæg har uden tvivl været årsag til denne betydelige forsinkelse, idet Splitternernes æg er indsamlet som mågeæg.

ANDERS HOLM JOENSEN

Topskarv (*Phalacrocorax aristotelis* (L.)) og Lunde (*Fratercula arctica* (L.)) ved Bulbjerg.

På en fugletur til Bulbjerg den 19. februar 1961 bemærkede jeg en del skarve svømme og flyve rundt i nærheden af Skarreklit. Jeg har ofte før iagttaget skarve her, men altid på for stor afstand til sikker artsbestemmelse. Men jeg er dog roligt gået ud fra at det har drejet sig om Storskarv. Men da nu en af fuglene fløj så tæt forbi min observationspost, at jeg kunne se hovedet klart, bemærkede jeg mangelen på hvide kindpletter. Jeg blev nu mere interesseret og gennemgik fuglene nøje med en kikkert 10×50 (medlys og klart solskin, mindste afstand ca. 150 m). Ved en lejlighed var der 17 skarve i feltet på en gang, da de sad tæt sammen på selve Skarreklits top. Flere af ungfuglene viste dog så meget hvidt på brystet, at jeg ikke uden videre turde bestemme dem som Topskarver (*Phalacrocorax aristotelis*), så jeg foretog en ekstra ekskursion dagen efter til samme lokalitet, denne gang foruden med en 10×50 også med et teleskop 50×50. Vejret var fint med klar sol og SV 2-3. Fuglene var der stadig og denne gang blev de studeret gennem et par timer, - både svømmende og siddende på eller flyvende over Skarreklit. Det største antal, der blev set på en gang var denne gang 12, der alle sad og tørrede vinger på klitten. De fire var gamle fugle i ren grønsort dragt, resten var ungfugle med mere eller mindre lyst på bug og bryst. På ingen af fuglene var der antydning af kindpletter. Der var heller ikke antydning af top på nogen, men det kan vel heller næppe forventes på denne tid. En af ungfuglene var påfaldende lys på bugen, hvad jo ikke helt stemmer med den øvrige beskrivelse, men heller ikke på denne var der tegn på lyse kinder, og størrelsen var som for naboerne på klitten. Alle fuglenes næb var gult og der var en del

gult ved mundvigene. Fuglene var ret ufordragelige og skændtes bravt om siddepladserne på klitten, så enkelte undertiden mistede fodfæstet og måtte foretage en rundtur, for at komme til sæde igen. På disse flyvture havde jeg flere gange fugle inde på ca. 80 m. Min tidligste iagttagelse af skarve på denne lokalitet er fra september i år. Der var da en halv snes skarve på klitten, så den mulighed kan vel ikke udelades, at det allerede på dette tidspunkt har været Topskarve. Biotopen er vel velkendt for de fleste. Interessant er det, at denne klippe-lignende sandstensklit, der rager stejlt op af havet, måske af Topskarven kan minde om Nordnorges klippekyster.

Den 20. februar, medens skarverne blev studeret, sås også en del træk over havet ved Skarreklit. Blandt andet ca. 30 lommer, hvoraf 12 kunne bestemmes til Rødstrubet Lom (*Gavia stellata*) og to til Sortstrubet Lom (*Gavia arctica*). Desuden sås 6 Strandskader (*Haematopus ostralegus*), 4 Knortegæs (*Branta bernicla*), ca. 200 Sortænder (*Melanitta nigra*) fordelt på 5 flokke, samt en del Sanglærker (*Alauda arvensis*), 6 Stillitser (*Carduelis carduelis*) og nogle Viber (*Vanellus vanellus*).

Lidt uden for Skarreklit, ca. 300 m fra land, lå to Lomvier (*Uria aalge*) sammen med en Lunde (*Fratercula arctica*). Fuglene bevægede sig efterhånden indad til ca. 100 m fra min observationspost, før de sammen lettede og fløj ca. 500 m ud igen. Bestemmelsen var på den korte afstand ikke vanskelig. Lunden er jeg iøvrigt fortrolig med fra besøg på Færøerne.

OLVAR LÆSSØE

Tidligt træk af Hvepsevåge (*Pernis apivorus* (L.)) ved Køge Sønakke.

I D.O.F.T. 44, 1950, beretter BEHREND'S om tidligt hvepsevåge-træk i april over Als, og i D.O.F.T. 48, 1954, fortæller ERIK HANSEN og N. HESSELBJERG CHRISTENSEN om træk over Skagen 2. og 3. maj, og endelig foreligger en meddelelse i D.O.F.T. 54, 1960, af INGEMAR AHLÉN om tidligt hvepsevågetræk ved Skagen i de tre første dage af maj 1958, samt om tidligt træk i Sverige i årene 1956 og 1958. Til disse observationer kan tilføjes et tidligt hvepsevågetræk, som jeg den 6. maj 1955 så ved Køge Sønakke. Mellem kl. 8,15 og 11,26 trak 63 Hvepsevåger (*Pernis apivorus*), 3 Musvåger (*Buteo buteo*), 1 Spurvehøg (*Accipiter nisus*) og 1 Vandrefalk (*Falco peregrinus*) over mod V, langs kysten. Vejret var: kraftigt blæsende fra V, skyet og ret mildt. Vejret var, på grund af den stærke blæst, altså ikke ideelt for rovfugle-træk. Men som det undertiden ses i efterårstiden, trak Hvepsevågerne i blæst, som kun få Musvåger begiver sig ud i. Der var enkelte rastende Musvåger i Maglebysskoven. Særlig i formiddagstimerne var de af og til oppe over skoven for at prøve vinden, men de søgte hurtigt ned igen.

En gennemgang af en del ornithologisk litteratur har, foruden det ovenstående, vist at tidligt hvepsevågetræk er en sjælden foreteelse. I nedenstående tilfælde er der endda kun tale om enkelte fugle. I Col-

LIN, Skandinaviens Fugle, Kjbhvn, 1873-77 berettes om en fugl forf. fangede i høgegarn ved Thyrsbæk i april 1848, og i COLLIN Faunistiske og Biologiske Meddelelser om danske Fugle, Kjbhvn, 1895 er fortalt om en fugl, skudt ved Nymindegab 29. april 1887. VAGN HOLSTEIN nævner i sin bog om Hvepsevågen, Kbhvn. 1944, en ♂ som blev set 16. april og 24. april 1940 i Nordskoven, Jægerspris. Endelig så JØRGEN HEUCKENDORF en trække mod N over Præstø Fed 17. april 1954. (D.O.F.T. 48, 1954).

JØRGEN VILLERSLEV HANSEN

Rørdrum (*Botaurus stellaris* (L.)) på fiskekutter i Østersøen.

Om aftenen den 1. december 1960 fik jeg gennem lektor ARNE LARSEN, Rønne, en Rørdrum (*Botaurus stellaris*) i pleje. Den var gået ned på svaneke-kutteren »H. P. Sonne« i Østersøen østsydøst for Gotland, efter at være fløjet imod kutterens radioantenne. Her havde den opholdt sig i seks døgn uden at indtage føde, før den kom til Svaneke, hvor læge HASAGER Boss fik fuglen bragt til Rønne. Vi havde naturligvis ventet at se en svag og udmattet fugl efter en sådan sørejse, men det var bestemt ikke tilfældet. Da vi lettede på låget til kassen hvori den var kørt til Rønne, blev vi mødt af et lynsnart hug. Samme aften

FORF. FOT.

Den indfangede Rørdrum (*Botaurus stellaris*) i volieren, visende beskyttelsesstilling.

lukkede jeg fuglen ind i en 2×4 meter stor friluftsvoliere. Den lagde sig straks i skræmmestilling og så alt andet end venlig ud. I de næste 14 dage blev fuglen fodret med levende skaller, som jeg havde sat ud i en nedgravet balje. I de første to nætter skete der ikke noget, men de følgende dage spiste den et par stykker om dagen. Den ville tilsidst endogså spise en død skalle, der havde ligget på jorden i flere dage. Vi regnede naturligvis med, at den nu måtte være over de første vanskeligheder, men om morgenen den 14. december var den død.

Det var morsomt at iagttage fuglen når man nærmede sig buret. Var man så heldig at komme bag på fuglen kunne man se den gå naturligt omkring og undersøge om der skulle være noget spiseligt på jorden, men havde den først opdaget eens tilstedeværelse gjorde den sig pludselig tynd, og med næbet rettet lige i vejret lignede den i pælestillingen ikke andet end en tot visne strå. Selv i et sådant bur virkede dens beskyttelsesstilling glimrende. Man skulle imidlertid ikke komme den for nær før den pustede sig op og indtog skræmmestillingen. Trods flere forsøg om aftenen, fik jeg ikke set fuglen fange fisk.

Konservator JOHS. JENSEN, Rønne, der udstoppede fuglen, har oplyst mig, at det sandsynligvis har været en gammel han. Man må formode at det har drejet sig om en finsk eller russisk fugl på vej sydvest på.

RENÉ MELCHIOR-HANSEN

Landsvaler (*Hirundo rustica* L.) fouragerer på jorden.

I eftersommeren 1960 besøgte jeg jævnligt Dueodde strand for at studere vadefugle. Kun sjældent sås svaler hernede, og det drejede sig kun om enkelte fugle, der jagede over klitterne. En søndag først i august iagttog jeg imidlertid 5-6 Landsvaler (*Hirundo rustica*), som opførte sig på en temmelig ejendommelig måde. Blandt Ryler og Præstekraver trippede de rundt, ustandseligt pillende ganske små insekter ved de små vandsamlinger på stranden. Nu og da lettete de, men kom hurtigt tilbage og fortsatte deres fødesøgen på denne ejendommelige måde. Da jeg aldrig før har iagttaget noget lignende hos Landsvalen mener jeg det er en meddelelse værd.

RENÉ MELCHIOR-HANSEN

Hvid Vipstjert (*Motacilla alba* L.) som værtsfugl for Gøg (*Cuculus canorus* L.) på Bornholm.

Da jeg har set tidligere meddelelser om Hvid Vipstjert (*Motacilla alba*) som gøgevært på Bornholm i D.O.F.T., kunne denne iagttagelse måske være af interesse.

I juni måned 1960 blev en gøgeunge udruget og opfostret af et par Hvide Vipstjerter i en grusgrav ved Rønne. Reden var anlagt inde i en ubenyttet maskine, der var overdækket med en presenning, så kun et mindre hul gav fuglene adgang til reden.

RENÉ MELCHIOR-HANSEN

Iagttagelser af Stylteløbere (*Himantopus himantopus* (L.)) og Tyrkerduer (*Streptopelia decaocto* (Friv.)) på Ærø.

Den 27. maj 1958 blev der i Risemark set et par Stylteløbere (*Himantopus himantopus*) i et sumpet terræn med rørbevoksning. Parret holdt til på stedet indtil midten af juni, men forsvandt så, antagelig på grund af delvis udtørring af sumparealet.

I forsommeren 1958 blev der ved Søby iagttaget et par Tyrkerduer (*Streptopelia decaocto*). I 1960 blev der sammesteds set 9 Tyrkerduer på en gang, hvoraf et par vides at have ynglet. Den 13. juli fløj 2 unger af reden; den 11. august blev 2 unger udruget i den samme rede; den 26. september forlod 2 unger en nybygget rede ca. 25 m derfra; den 22. oktober faldt en dununge ud af den gamle rede. Rederne fandtes i kastanietræer ca. 7 m til vejrs.

MAX HANSEN. JØRGEN MIKKELSEN

Sprede iagttagelser fra Bornholm.

Under et ophold på Bornholm 20.–26. maj 1960 besøgte jeg de fleste af en lang række steder, hvor jeg gjorde ornithologiske iagttagelser i årene 1928–35.

Gennem ca. 6 timer ved Bastemose 24. maj iagttog jeg fire småfalke på guldsmedejagt. Den ene var ♂ ad. af Aftenfalken (*Falco vespertinus*). Jeg havde aldrig mere end to af de øvrige inden for nogenlunde antageligt hold ad gangen, men er ikke i tvivl om, at alle tre var Lærkefalke (*Falco subbuteo*). Nogen ♀ af Aftenfalken iagttoges ikke. Ved senere besøg på stedet, som fandt sted i mindre gunstigt vejr med færre eller ingen større insekter i luften, så jeg intet til disse falke. En enlig ♀ af Rørhøgen (*Circus aeruginosus*) holdt til ved Bastemose; men nogen ♂ sås ikke.

Vandrefalk (*Falco peregrinus*) eller spor af dens virksomhed traf jeg ingen af de steder, hvor jeg før har iagttaget arten (Ekkodalen, Jons Kapel, Hammeren, Helligdomsklipperne), og lokaliteten, hvor jeg fandt Ringdroslen (*Turdus torquatus*) rugende 1935 (D.O.F.T., 29, 1935, p. 100–106) var som ventet uden Ringdrosler, men iøvrigt ret uforandret.

Ved de fleste af mine tidligere besøg på Bornholm har jeg fundet Skovsangeren (*Phylloscopus sibilatrix*) meget talrig; men under det her omtalte ophold hørte jeg overhovedet ikke denne art. En halv time før jeg skulle starte mod Rønne 26. maj hørte jeg i terrænet omkring Bastemose en kraftig fløjtelyd, som jeg først antog for Skovsangerens; men resten af denne arts register udeblev. Da jeg kom nærmere hørte jeg en svagere skræppen, som kunne minde om Gærdesmuttens faresignal. Denne kombination er karakteristisk for Lille Fluesnapper (*Siphia parva*); men det lykkedes mig ikke at få fuglen at se. Terrænet var udmærket egnet for denne art. Godt to uger senere hørte CHR. KRÜGER en ganske lignende fuglestemme omtrent på samme sted.

Af andre iagttagelser kan nævnes Svaleklire (*Tringa ochropus*) og Mosehornugle (*Asio flammeus*), en af hver og næppe ynglefugle, i Ølene 23. maj. Vandrikse (*Rallus aquaticus*) og Kærsanger (*Acrocephalus palustris*) hørtes senere på dagen i Hundsemyre; sidstnævnte hørtes også i Vallensgårds mose.

Høgesangeren søgte jeg forgæves i godt terræn ved østkysten; arten er vistnok aldrig rapporteret fra Bornholm. Jeg iagttog heller ikke Rødrygget Tornskade her i 1960. BERNT LØPPENTHIN

Forskellige fugles opførsel overfor forfølgende rovfugle og rovdyr.

Bogfinke (*Fringilla coelebs* L.) søgte beskyttelse for Lærkefalk (*Falco subbuteo* L.).

En dag i maj 1915, da jeg gik og harvede på markerne til mit hjem, gården »Sølyst« syd for Store Magleby på Amager og var ved at vende ved den ene ende af et stykke nær ved et pilehegn, kom en Bogfinke (*Fringilla coelebs*) som et lyn og satte sig under hestene, som jeg straks standsede. Jeg så da en Lærkefalk (*Falco subbuteo*) svæve i luften ca. 10 m over os. Den kredsede endnu et øjeblik før den fløj mod øst. Bogfinken, en ♂, havde for at redde sig søgt beskyttelse ved et arbejds-spand, vel nærmest mennesket. Da jeg nærmede mig, fløj den forskræmt langs jorden ind i pilehegnet; en afstand på ca. 8 m.

Sanglærke (*Alauda arvensis* L.) søgte skjul for Lærkefalk (*Falco subbuteo* L.).

Den 26. april 1916 mod aften så jeg en Sanglærke (*Alauda arvensis*) blive jaget af en Lærkefalk (*Falco subbuteo*). Lærken fløj ind gennem den åben dør til kostalden på »Sølyst«, hvor der netop blev malket. Den fløj ind under køerne, som blev urolige, og op i en af krybberne. Falken fløj et par gange rundt om gården, som for at se, hvor lærken var blevet af, før den fortsatte mod øst. Bagefter kunne jeg bringe Lærken uskadt, men dog lammet af skræk ud i det fri, hvor den fløj hen i en nysået kornmark.

Sanglærke (*Alauda arvensis* L.) søgte beskyttelse for Dværgfalk (*Falco columbarius aesalon* Tunstall).

Den 18. februar 1921 så jeg en Dværgfalk (*Falco columbarius aesalon*) jage en lille fugl og standse over gården »Sølyst«. Jeg havde ikke set, hvor den jagede fugl blev af. Da vor hund, en pointer, begyndte at pibe, slap vi den ind i gården, hvor den straks løb ind i en åben vognport, hvorfra den kom frem med en Sanglærke (*Alauda arvensis*), som den slap. Lærken, som ingen skade havde taget, fløj kvidrende ud over markerne.

Lærkefalk (*Falco subbuteo* L.) og Tornirisk (*Carduelis cannabina* (L.)).

Den 29. august 1922 så jeg over engene til gården »Sølyst« en ung Lærkefalk (*Falco subbuteo*) slå en Tornirisk (*Carduelis cannabina*),

hvorefter den satte sig med byttet. Jeg nærmede mig til en afstand af ca. 20 m og så da Lærkefalken lege med Tornirirken, nærmest som når en kattekillling leger med de første mus, som bringes den. Lærkefalken hoppede omkring byttet og hakkede efter det som i leg. Da jeg gik nærmere mod stedet, fløj Lærkefalken uden at tage Tornirirken med; den blev dog kredsende over mig. Tornirirken, der var en ung fugl, fejlede tilsyneladende ikke noget, hvorfor jeg kastede den op i luften for at lade den flyve. Lærkefalken slog da straks ned efter den, men nåede ikke Tornirirken, før den satte sig på jorden. Dette gentog sig endnu to gange; jeg mente, at Tornirirken kun var lammet ved synet af falken, som først forsvandt mod syd, da den ikke mere fik Tornirirken at se, idet jeg gemte den i hånden. Ved grundig undersøgelse viste det sig, at Tornirirken havde knækket vingen, hvorfor den måtte aflives.

Ville Vibe (*Vanellus vanellus* (L.)) søge menneskets hjælp?

Det var på Femern den 7. maj 1957. Jeg stod sammen med en ung ornitholog fra Slesvig på en bro over et smalt vandløb og iagttog fuglelivet, der rørte sig på en eng med store rørskove til den ene side. Vi hørte da fra et sted, der lå ca. 50 m fra os, en stærk skrigen af Viber (*Vanellus vanellus*) og Rødben (*Tringa totanus*), og Blishøns (*Fulica atra*) begyndte at skræppe. Det var det kendte billede, når et eller andet forstyrrer i yngletiden. Det tog til, og samlede i løbet af kort tid flere fugle. Da kom der en Vibe, flyvende lavt hen mod os og satte sig i en afstand af knap 5 m for at søge hjælp! Den stod og trippede, drejede hovedet skiftevis fra den ene til den anden side mod os, nærmede sig endnu nogle skridt og løb derefter langsomt hen mod stedet, hvor fuglene skreg. Da så vi en ræv komme ud af rørene med hovedet højt hævet og med en Blishøne i gabet. I det samme lettede Viben og fløj hen til de øvrige, der fløj efter ræven. Denne har sikkert taget Blishønen enten på eller ved reden, som Blishønen har søgt at forsvare.

Skovskade (*Garrulus glandarius* (L.)) slog Gulspurv (*Emberiza citrinella* L.) så den faldt i vandet og druknede.

Den 8. juni 1957 så jeg en Skovskade (*Garrulus glandarius*) forfølge en Gulspurv (*Emberiza citrinella*) ud fra en lund ved østsiden af Isted sø. Skovskaden slog ned på Gulspurven og hakkede den i flugten, så den faldt i søen. Skovskaden, som ikke kunne tage byttet med sig, fløj tilbage til lunden, forfulgt af flere Gulspurve og nogle Skovpipere. Gulspurven, en ungfugl, var redningsløs fortabt, idet vinden bar fra land. Under forsøg på at flyve op fik den næbbet under vandet og derved vand i lungerne og druknede.

Gråspurv (*Passer domesticus* (L.)) og Skovspurv (*Passer montanus* (L.)) gemte sig for Spurvehøg (*Accipiter nisus* (L.)).

Den 2. januar 1958 stod jeg sammen med en ornitholog fra Slesvig ved et fremspringende punkt af skrænten ud for Schönhagen ved Syd-slesvigs østkyst. Længere inde, hvor bølgerne havde udhulet kysten,

iagttog vi en flok Gråspurve (*Passer domesticus*) og Skovspurve (*Passer montanus*). Fuglene, ca. 25, sad i en bunke afhuggede tjørne, som bønderne havde kørt ud for at sikre skrænten mod havet. Bag tjørnebunken lå en stor bunke avneaffald fra tærskning. Vi så da en Spurvehøg (*Accipiter nisus*) ♀ komme hen langs skrænten, slå en Gråspurv og sætte sig på kanten kun få meter fra spurvene, som ikke rørte sig; de sad som lammede uden at bevæge sig. Først da vi kom frem fra vort for fuglene skjulte sted, fløj høgen og lod spurven falde. Da vi kom nærmere, fløj tilsyneladende hele flokken med undtagelse af den undslupne, som sad og pudsede sig, hvorefter også denne fløj. Først da vi kom helt hen og ruskede i tjørnebunken, opdagede vi, at der var flere; de kom lidt efter lidt ud fra huller, som de havde boret ind i avnebunken.

JØRGEN JØRGENSEN

ANMELDELSER

G. P. DEMENTIEV et N. A. GLADKOV: Systema avium rossicarum. (Catalogue critique des oiseaux d'U.R.S.S.). Vol. 2. (247 pp., 19 tekstfigurer). – L'Oiseau et la Revue Française d'Ornithologie, **30**, 1960, no. special.

Bd. 1 af dette værk, der omfatter rovfugle, ugler og spurvefugle, udkom i samme tidsskrift 1933–35 (sml. D.O.F.T., **31**, 1937, p. 44–45). Resten af grupperne skulle være behandlet af S. A. BUTURLIN; men både dennes død og endnu mere 2. Verdenskrig forsinkede foretagendet, så man til sidst vel næsten havde opgivet at se fortsættelsen. Det må derfor konstateres med glæde og tilfredshed, at de to forfattere, hvoraf den første var ene om at udarbejde bd. 1, har taget arbejdet op igen. Ornithologer i de vestlige lande har herved fået en særdeles velkommen mulighed for hurtig orientering i de sovjetrussiske fuglearters udbredelse.

Ved hver art nævnes det videnskabelige navn og dets oprindelse, den pågældende fugls udbredelse som ynglende og trækgæst i Sovjetunionen og væsentlige forekomster andetsteds. I bd. 1 fandtes nogle farvetavler. Det må man savne i bd. 2; men her findes til gengæld et antal gode tegninger af N. N. KONDAKOV. Ordnernes rækkefølge synes ved første øjekast noget fremmed; men i virkeligheden er STRESEMANN's opstilling i Handbuch der Zoologie fra 1934 stort set blevet fulgt.

LØPP.

G. P. DEMENTIEV: Der Gerfalke (*Falco gyrfalco* L. = *Falco rusticolus* L.). Die neue Brehm-Bücherei 264. (88 pp., 26 tekstfigurer). – A. ZIEHMSEN, Wittenberg Lutherstadt 1960. Pris: DM. 3,75.

En godt gennearbejdet monografi om Jagtfalken i hele artens udbredningsområde. Forf.s egne studier dækker selvsagt navnlig det sovjetrussiske område; men han har også en grundig vurdering af for-